

mi Domine, de filiis Baronis nobilissimi, quod sit opus facto. Quod in cal,
ce literarum adiectis consolatione de solitudine, quam habemus cum
filio Dei, in eo agnosco flagrantem ardorem pietatis, omnium tuum, et pro
confirmatione projectissimi cordis mei tibi gratias ago, meque meamque
militiam tuis precibus commendo. Vale. Brema. 13. Cal. Januarii 1584.
Reverentiss.

Johannes Molanus.

Confessio Johannis Molani.

Ego sicut Ecclesie Christi aggregatione sancte pieque venerem, sic de
S. Domini coena (qui Christianae societatis nervus est) reverenter sentio
et loquor, re ipsa comptum habens, plus esse in eius fructu arcanis consolan-
tibus, quam ullis verbis explicari possit, multoq. estimabilius frui ea suspi-
ris, quam semel de ea disputare. Sed quia me vobis sat scio parum integra
opinionis (de hoc sacramento) suspectum esse, non ausus sum, nec debui ad
S. coenae participationem cum meis familiaribus accedere, nisi meam de
ipsa sententiam vestro prius iudicio subijcerem. Et quidem huc lege, ut
si vobis errore aliquo tinctus videar, abistam meliora docendus; si recta
et veritati divinae consentanea ea confitear, liceat per vos (mysteriorum Dei
dispensatores) tum mihi, tum meis frui eo subsidio nostrae infirmitatis,
quod Dominus domesticis suis commune omnibus esse voluit, in quibus per Deum
triam nos quoque qualiscumque particula sumus.

Principio fateor S. coenam mysterium sublimius esse, quam ut ego mea exi-
one intelligere angustia vel partem eius aliquam metiri possim.
Per curta mihi a Domino collata est fidei mensura, huius finibus si unquam
tumultuarie (ut quidam de me loquuntur) egressus sum, non recuso in hac parte
satisfacere Ecclesiae, ac deinceps intra meae vocationis terminos me
met continere. Agnosco interea, quum S. coena sit Domini institutio, in
haec utroque pede apud dominica verba consistendum, simplicique fide
in eius adeo unius auctoritate acquiescendum esse. Ac proinde removo
ab oculis illas scholasticas, determinationes, realiter, essentialiter,
definitive, identice, et si quid est ejusdem farinae, non quod has singulatim
falsi convincere velim aut possim, sed quia mihi verbis apostolicis haren-
ti nusquam sese ostendunt, arbitror eas ad meam simplicius fidei edificatio-
nem multo esse. Refugio etiam orem. In Con. Sub. Transsubstantia-
tionem.

151/

[= Teil von
Hoc. a. 7.
N. 9]

Et in usu Ecclesie, jam non ē vinum, serviens corporibus ad
tempus rigandis, sed ē sanguis Jesu Christi oblinans conscientias
fidelium novum testamentum, id ē, eam promissionē, quę ē pro,
pria Evangelii, nempe gratuitam ~~promissionē~~ peccatorum, justi,
tū imputationem vitę eternę propter solum Christum, quę
Deus proposuit propitiatorē p̄ fidem in sanguinē ipsius. Cum ergo
id, quod in memoriam Christi propitiatoris, non in spiritu tantum p̄
fidem, sed in illa etiā visibili et externa actione S. coenę man,
ducamus et bibimus, sit qđ em in sua substantia panis et vinum, in
usu verō et vocatione divina sit corpus et sanguis Jesu Christi. Illud
nimirum corpus in quo nobis redemptio parata ē, et ille sanguis, quo a pec,
catis nostris abluti sumus. Juxta evidentem verborum S. coenę veritatem,
qđ ad ipsum usum nos vocans p̄spicuis verbis affirmat; panem (qđ in se
non definit panis ēē) sumenti tamen edentis ēē corpus Christi, in
quo patri satisfactum ē pro nobis: et vinum (quod in sua substantia
non definit ēē fructus vitis) sumenti libentis tamen ēē Christi
sanguinem, qđ effusus ē pro nobis in remissionē peccatorum
rectē et congruenter verba Domini confiteor. Corpus Jesu Christi
quamvis maneat in coelesti gloria, negat hōmōs per coelum et
terram diffundat, verē nihil hominibus distribui vere qđ manducari
in S. coenā. Sanguine item Christi verē in S. coenā communicari
et bibi, neg hoc fieri internē solum, sed etiam externē, non tantum a
dignis, sed etiam ab indignis, ab his qđ em externē sine verō motu
cordis ad judicium, ab illis externē internēqđ ad vitam. Nimirum ex
ratione, qua (ut ante dixi) ex divina institutionis in corpore et
sanguine Jesu Christi verē certissimēqđ fieri credo, quę juxta Christi
mandatum fiunt in corporis et sanguinis ejus sacramento. Neg hūc
discedo ab hujus Ecclesie consensu, quę docet Christum suum verum cor,
pus verūqđ sanguinem sub pane et vino vel in pane et vino
edendum christianis bibendum instituisse. Quā ego dicendi formā
libens

labens recipio, dum mihi liceat (vitandi erroris avari causa) prosteri, particulam
(sub) non significare mihi solum localem: nec voculam (in) significari aliquam
localem inclusionem. Sed sub pane, sive in pane idem esse ac si dicas, in frac-
tione et usu Domini panis. Sub vino sive in vino nihil esse aliud, quam in
benedictione et legitimo Domini poculi usu.

Nempe ut hic redeat sententia, quam ego ut scriptura consentanea imple-
tor volens. Hanc esse virtutem Domini institutionis, hanc efficaciam
aeternae Christi verborum veritatis, ut quisque juxta ipsius institutionem
pane Domini edit et de poculo ejus bibit, is sine omni controversia man-
eat ac habeat id, quod os Domini affirmat: nimirum corpus Christi pro nostra
salute traditum, et sanguinem Christi pro nostra reconciliatione effusum. Quae
tenus haec facit virtus institutionis, et institutoris veritas: ut verè in corpore
et sanguine Jesu Christi fieri confitendum sit, quod juxta institutionem sit in coe-
poris et sanguinis ejus sacramento.

Huc ego de substantia S. coenae (quoniam de hac imprimis in suspitione veni-
perit et citra proterviam coram Deo ejusque Ecclesia confiteor. Desine et fratres
ejusdem, inò de reliquis etiam Christianae doctrinae partibus pro meo fidei
quo caput ubique valetis modestè rationem redditurus. Restat ut vos doctri-
nae censors candidè simul et libere pronuntiatis, retinendive volis cum hac
fessione in sancto actum hujus Ecclesiae vilem, an à vestra communica-
tione abdicandi?

Quantum quidem ad me attinet (dum mihi per Jesum Christum bona conscientia
bene respondeat apud Deum) quoniam in orbis angulo compunctus haec ultimè
tibi mea non admodum laboro. At vos videte observandi pastores, quos Deus
aeternae familiae Filii sui ministros et dispensatores praecepsit, ne nimis ex-
actam morositate labefacietis animas infirmiorum, neve nimis rigido
paterna eorum domo excludatis, quos adoptator in Filio suo dilecto Deus pro
domesticiis agnovit. Nam illud certe dissimulare non possum, quod quidam
tanta fiducia non tantum privatos homines sed celebres etiam viros
quamlibet retinentes fundamentum à apostolica doctrina, propter diffi-
cile verborum S. coenae intelligentiam, condemnant ac diris execrationibus per-
sequuntur, id meo conscientiae restigium probari. Imò quam diu hoc afflictum
cor in anarcto pectore pulsat, ego longius testis futurus sum quantum
frange imbecillitatem conscientiarum dederint et porro data sint perpetua re-
ditionum fulmina, quibus jam non unotantum anno perire singulis quorundam
coniciones exarserunt. Filius Dei Servator noster (quod equidem ardenti gemitu
ab eo contendo) mansuetudine suavis corda contracta erigere, debilitatas con-
scientias roborare, et his cum eris Ecclesiarum dilacerationibus modè tandem aliquem
tueri dignetur suo gloria sui nominis. Amen. 13 Cal. Junij 1557 Prae me in Schola.

Johannes Volanus